

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Katarzyna Wępa

przy udziale prokuratora delegowanego do Prokuratury Krajowej Krzysztofa
Urgacza

w sprawie **D. M.**

skazanego z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., art. 217
§ 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 21 grudnia 2023 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 14 kwietnia 2023 r., sygn. akt VII Ka 895/22

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Krośnie Odrzańskim

z dnia 7 czerwca 2022 r., sygn. akt II K 389/21,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

2. zarządza zwrot oskarżonemu uiszczonej opłaty od kasacji.

[SOP]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Krośnie Odrzańskim, wyrokiem z dnia 7 czerwca 2022 r., sygn. akt II K 389/21, uznał oskarżonego D. M. za winnego tego, że:

1. w okresie od nieustalonego dnia czerwca 2017 r. do dnia 18 lipca 2021 r., w miejscowości [...], woj. [...], znęcał się psychicznie i fizycznie nad swoją konkubiną M. C. w ten sposób, że będąc pod wpływem alkoholu wszczynał w stosunku do niej awantury, w trakcie których wyzywał pokrzywdzoną słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, pluł na nią, rzucał w nią przedmiotami i ciągle niepokoił, a także szarpał ją, popychał oraz uderzał, przy czym podczas zaistniałej w nocy z 18 na 19 lipca 2021 r. awantury, poprzez uderzenie pokrzywdzonej pięściami po głowie i plecach oraz uderzenie jej drewnianym kijem od miotły po rękach, nogach i plechach spowodował u niej obrażenia ciała w postaci otarć naskórka łokcia lewego i ramienia lewego oraz niewielkich podbiegnięć krwawych ramienia prawego i uda lewego, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządów ciała lub rozstrój zdrowia pokrzywdzonej trwający nie dłużej niż 7 dni, przy czym czynu tego dopuścił się w warunkach recydywy z art. 64 § 1 k.k., czym wyczerpał zmanioną występku z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. wymierzył mu karę 11 miesięcy pozbawienia wolności;
2. w dniu 17 lipca 2021 r. w miejscowości [...], woj. [...], w trakcie wywołanej przez siebie awantury domowej z partnerką M. C., uderzył otwartą dłońią w twarz trzymaną przez nią na rękach małoletnią córkę X., wskutek czego dziewczynka doznała krwawienia z okolic wargi ust i za to na podstawie art. 217 § 1 k.k. skazał go na karę 2 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu karę łączną roku pozbawienia wolności, zaliczając na jej poczet okres zatrzymania.

Powyższy wyrok zaskarżony został apelacją obrońcy oskarżonego, w której zarzucono:

1. obrazę przepisów prawa procesowego mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k., polegającą na:
 1. dokonaniu jednostronnej, dowolnej i wybiórczej, a nie swobodnej i całościowej analizy i oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie,
 2. obdarzeniu nadmierną, bezkrytyczną wiarygodnością zeznań pokrzywdzonej, pomimo że:
 1. pokrzywdzona składała relacje procesowe obciążające oskarżonego, realizując w ten sposób powzięte wcześniej cele, nadto - odwoływała swoje relacje, nie była konsekwentna, podawała nieprawdziwe powody zmiany stanowiska, zatajała informacje dotyczące swoich agresywnych działań, o których relacjonowali świadkowie w odrębnych postępowaniach, a także okoliczności dotyczące powodu zakończenia związku z oskarżonym,
 2. z obiektywnego materiału dowodowego, w tym załączonego do apelacji, wynika, że pokrzywdzona M. C. względem oskarżonego zachowywała się w sposób agresywny (słownie i fizycznie), była i jest niezwykle wulgarna, nie panuje nad sobą, prowokuje kłótnie i wszczyna awantury, a jej zachowanie skutkowało wniesieniem do Sądu Rejonowego aktu oskarżenia w sprawie o czyny z art. 207 § 1 k.k. na szkodę małoletnich dzieci, a także o czyny z art. 190 § 1 k.k. i art. 217 § 1 k.k. - na szkodę siostry oskarżonego A. M.,
 3. ustaleniu, że zeznania świadka A. T. dowodzą sprawstwa i winy oskarżonego, podczas gdy relacje procesowe złożone przez ww. opierają się na relacjach samej pokrzywdzonej, którym odmówić należy wiarygodności, a ponadto - matka pokrzywdzonej była zainteresowana spowodowaniem poniesienia przez oskarżonego odpowiedzialności karnej, w szczególności wobec toczącej się sprawy o władzę rodzicielską oraz ustalenie miejsca pobytu i uregulowania kontaktów oskarżonego i pokrzywdzonej z ich małoletnimi dziećmi,
 4. pominięciu przy analizie okoliczności niniejszej sprawy, a dotyczących obrażeń doznanych przez pokrzywdzoną, iż obrażenia te nie są adekwatne do relacji pokrzywdzonej, z których wynika, jakoby agresja fizyczna wobec niej skierowana przybierać miała bardzo istotne natężenie, a tym samym winna spowodować dużo większe obrażenia, a jednocześnie pominięciu, iż do

- powstania tych obrażeń mogło dojść wskutek szarpaniny między pokrzywdzoną a oskarżonym,
5. pominięciu przy ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, iż poza pokrzywdzoną M. C. oraz jej matką (i interweniującymi funkcjonariuszami Policji, którzy opierali się na relacjach składanych przez samą pokrzywdzoną i jej matkę) brak było świadków - zwłaszcza bezpośrednich (w tym z grona rodziny czy znajomych pokrzywdzonej) - negatywnych zachowań oskarżonego i biernej postawy pokrzywdzonej, a tym samym osoby, która potwierdziłaby sprawstwo oskarżonego,
 6. uwzględnieniu przy ocenie odpowiedzialności oskarżonego przede wszystkim okoliczności przemawiających na jego niekorzyść, przy jednoczesnym pominięciu niedających się rozstrzygnąć w tym względzie wątpliwości i nierozstrzygnięciu ich na korzyść oskarżonego;
 7. obrazę przepisu prawa procesowego, tj. art. 167 k.p.k., która miała wpływ na wynik sprawy, w tym przede wszystkim poczynienie błędnych ustaleń w sprawie, przejawiającą się w nieprzeprowadzeniu z urzędu dowodu z dokumentów zawierających się w aktach sprawy prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową w K. przeciwko pokrzywdzonej, a nadto całości dokumentów znajdujących w aktach sprawy III Nsm [...] Sądu Rejonowego w K. , zwłaszcza z protokołów rozpraw, podczas których doszło do przesłuchania świadków relacjonujących naganne, agresywne, wulgarne zachowania pokrzywdzonej względem oskarżonego, członków jego rodziny (w tym dzieci) oraz osób trzecich;
 8. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający istotny wpływ na jego treść, przejawiający się w uznaniu, że:
 1. materiał zgromadzony w przedmiotowej sprawie daje podstawy do przyjęcia, iż działanie oskarżonego D. M. wyczerpuje ustawowe znamiona przypisanego mu występkowi znęcania się nad pokrzywdzoną M. C., w sytuacji gdy właściwa analiza i ocena materiału dowodowego, dokonana przez pryzmat ustawowych znamion przestępstwa, wyklucza możliwość przypisania mu odpowiedzialności karnej (w tym z uwagi na wzajemność negatywnych i agresywnych zachowań ze strony oskarżonego i pokrzywdzonej),

2. materiał dowodowy potwierdza popełnienie przez oskarżonego przestępstwa wyczerpującego znamiona z art. 217 § 1 k.k. na szkodę córki X.Y. podczas gdy brak jest podstaw do poczynienia takich ustaleń.

Na wypadek nieuwzględnienia powyższych zarzutów apelujący podniósł rażącą niewspółmierność wymierzonych oskarżonemu kar jednostkowych i kary łącznej.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty obrońca oskarżonego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu czynów lub uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o wymierzenie oskarżonemu, w oparciu o instytucję z art. 37a k.k., kary nieizolacyjnej.

W apelacji wniesiono również o przeprowadzenie dowodu z wydruków korespondencji prowadzonej przez pokrzywdzoną z oskarżonym, Ł. M., ojcem, matką i jej nowym partnerem – A. O., a także z akt sprawy o sygn. III Nsm [...] i z akt sprawy karnej prowadzonej przeciwko M. C. – sygn. II K [...] oraz z nagrań dokumentujących zachowanie pokrzywdzonej M. C..

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2023 r., VII Ka 895/22, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wywiódł obrońca oskarżonego i zaskarzając go w całości zarzucił rażące naruszenie prawa, a to:

1. art. 117 § 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 zd. 1 k.p.k. w zw. z art. 390 § 1 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. poprzez przeprowadzenie rozprawy odwoławczej w dniu 14 kwietnia 2023 r. pod nieobecność skazanego, a następnie zamknięcie w tym dniu przewodu sądowego i wydanie wyroku, w sytuacji, gdy skazany usprawiedliwił swoją nieobecność wskazując na obiektywne przesłanki zdrowotne, potwierdzone przez biegłego lekarza sądowego, o których Sąd miał wiedzę w oparciu o przedłożone dokumenty i ich nie uwzględnił, i to pomimo, że uprzednio dwukrotnie z tego samego powodu odwołał terminy planowanych rozpraw (przyczyna była tożsama, a Sąd widział potrzebę zapewnienia stawiennictwa skazanego, odwołania zaplanowanej rozprawy i konieczności wyznaczenia rozprawy w nowym terminie, w którym obecność skazanego będzie możliwa), co skutkowało naruszeniem prawa skazanego

do obrony i pozbawieniem możliwości brania udziału w czynnościach postępowania sądowego;

2. art. 170 § 1 pkt 1 i 3 k.p.k. oraz art. 452 § 2 pkt. 2 k.p.k. poprzez ich niesłuszne zastosowanie i oddalenie zawartych w apelacji wniosków o przeprowadzenie dowodu z załączonych do apelacji kserokopii wiadomości SMS między pokrzywdzoną a skazanym, jej pracownikiem, jej ojcem, jej matką oraz jej aktualnym partnerem życiowym, ze względu na niemożność ich zweryfikowania – czy są one kserokopią oryginalnych wiadomości, które nie były modyfikowane lub tworzone na potrzeby niniejszego postępowania, a ponadto, iż są one objęte tajemnicą korespondencji, a do wniosku dowodowego nie załączono zgody autorów i adresatów tych wiadomości na ich ujawnienie, przez co przeprowadzenie dowodu z tego rodzaju korespondencji jest prawnie niedopuszczalne, w sytuacji, gdy przywoływane przez Sąd odwoławczy okoliczności nie zachodzą, a jednocześnie Sąd ten, zmierzając do należytego wyjaśnienia okoliczności sprawy, dowody te winien przeprowadzić, albowiem mają one nader istotne znaczenie w sprawie, a jeżeli powziął jakiegokolwiek wątpliwości - winien przeprowadzić uzupełniające postępowanie dowodowe, pozyskać dokumentację z odrębnie prowadzonego postępowania, względnie uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania, czego zaniechał, godząc w podstawowe zasady i cele postępowania karnego;
3. art. 170 § 1 pkt 1 i 3 k.p.k. oraz art. 452 § 2 pkt. 2 k.p.k. poprzez ich niesłuszne zastosowanie i oddalenie zawartych w apelacji wniosków o przeprowadzenie dowodu z załączonych do akt sprawy kserokopii i przedłożonej na rozprawie odwoławczej w dniu 14 kwietnia 2023 r. kserokopii, które są dokumentami sądowymi z innych postępowań, a to jakoby nie zostały one uwierzytelnione za zgodność z oryginałem przez ograny, od którego mają pochodzić lub przez inną upoważnioną do tego osobę i tym samym dowód ten byłby nieprzydatny do stwierdzenia wykazywanych okoliczności, a ponadto z uwagi na to, że dowody te nie były powoływane przed Sądem pierwszej instancji, pomimo że składający wniosek mógł je wówczas powołać, a nie zachodzi przy tym

okoliczność wskazana w art. 452 § 3 k.p.k., w sytuacji gdy przywoływane przez Sąd odwoławczy okoliczności nie zachodzą, a jednocześnie Sąd ten, zmierzając do należytego wyjaśnienia okoliczności sprawy, dowody te winien przeprowadzić, albowiem mają one nader istotne znaczenie w sprawie, a jeżeli powziął jakiegokolwiek wątpliwości - winien przeprowadzić uzupełniające postępowanie dowodowe, pozyskać dokumentację z odrębnie prowadzonego postępowania, względnie uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania, czego zaniechał, godząc w podstawowe zasady i cele postępowania karnego;

4. art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku obrońcy o przeprowadzenie dowodu z wydruku wyroku skazującego pokrzywdzoną w sprawie o sygn. akt II K [...] za czyny z art. 207 § 1 i § 1a k.k. oraz z art. 190 § 1 k.k., wydanego przez Sąd Rejonowy w K. w dniu 5 kwietnia 2023 r. (a zatem na 9 dni przed wydaniem skarżonego wyroku Sądu odwoławczego, przy uwzględnieniu, że na dzień orzekania przez Sąd odwoławczy w przedmiotowej sprawie wyrok ten był nieprawomocny), uznając, jakoby okoliczność, która ma być wykazana odpisem wyroku wydanego przez Sąd Rejonowy w K. w sprawie II K [...] nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, w sytuacji gdy ustalenie Sądu odwoławczego jest chybione, okoliczność skazania pokrzywdzonej występującej w niniejszym postępowaniu ma fundamentalne znaczenie, czyny jej zarzucane i przypisane powiązane są z przedmiotem niniejszego postępowania, a Sąd odwoławczy winien orzekać z uwzględnieniem rzeczonych okoliczności i materiału dowodowego zgromadzonego również we wspomnianym postępowaniu;
5. art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., a także art. 457 § 3 k.p.k., które to miało wpływ na treść orzeczenia, wyrażające się w nierozważeniu lub niewyczerpującym rozważeniu wniosków i zarzutów wskazanych w apelacji obrońcy skazanego, a nadto zbagatelizowaniu dostrzeżonych i wskazywanych Sądowi drugiej instancji uchybień w przemówieniu końcowym, w szczególności co do:

1. obrazy przepisów prawa procesowego mającej istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k., polegającej na:
 1. dokonaniu przez Sąd pierwszej instancji jednostronnej, dowolnej i wybiórczej, a nie swobodnej i całościowej analizy i oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, z przekroczeniem zasady swobodnej oceny dowodów,
 2. obdarzeniu nadmierną, bezkrytyczną wiarygodnością zeznań pokrzywdzonej M. C., pomimo że pokrzywdzona składała relacje procesowe obciążające skazanego, realizując w ten sposób powzięte wcześniej cele, nadto - odwoływała swoje relacje, nie była konsekwentna, podawała nieprawdziwe powody zmiany stanowiska, zatajała informacje dotyczące swoich agresywnych działań, o których relacjonowali świadkowie w odrębnych postępowaniach, a także okoliczności dotyczące powodu zakończenia związku ze skazanym, ponadto z obiektywnego materiału dowodowego, w tym przedłożonego do niniejszej apelacji, wynika, że pokrzywdzona M. C. względem skazanego zachowywała się w sposób agresywny (słownie i fizycznie), była i jest niezwykle wulgarna, nie panuje nad sobą, prowokuje kłótnie i wszczyna awantury, a jej zachowanie skutkowało wniesieniem do Sądu Rejonowego aktu oskarżenia w sprawie o czyny z art. 207 § 1 k.k. na szkodę małoletnich dzieci, a także o czyny z art. 190 § 1 k.k. i art. 217 § 1 k.k. - na szkodę siostry skazanego A. M.,
3. ustaleniu, że zeznania świadka A. T. dowodzą sprawstwa i winy skazanego, podczas gdy relacje procesowe złożone przez ww. opierają się na relacjach samej pokrzywdzonej, którym odmówić należy prymatu wiarygodności, a ponadto - matka pokrzywdzonej była zainteresowana spowodowaniem poniesienia przez skazanego odpowiedzialności karnej, w szczególności wobec toczącej się sprawy o władzę rodzicielską oraz ustalenie miejsca pobytu i uregulowania kontaktów skazanego i pokrzywdzonej z ich małoletnimi dziećmi,
4. pominięciu przy analizie okoliczności niniejszej sprawy a dotyczących obrażeń doznanych przez pokrzywdzoną, iż obrażenia te nie są adekwatne do relacji

pokrzywdzonej, z których wynika, jakoby agresja fizyczna wobec niej skierowana przybierać miała bardzo istotne natężenie, a tym samym winna spowodować dużo większe obrażenia, a jednocześnie pominięciu, iż do powstania tych obrażeń mogło dojść wskutek szarpaniny między pokrzywdzoną a skazanym,

5. pominięciu przy ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, iż poza pokrzywdzoną M. C. oraz jej matką (i interweniującymi funkcjonariuszami Policji, którzy opierali się na relacjach składanych przez samą pokrzywdzoną i jej matkę) brak było świadków, - zwłaszcza bezpośrednich (w tym z grona rodziny czy znajomych pokrzywdzonej) - negatywnych zachowań skazanego i biernej postawy pokrzywdzonej, a tym samym osoby, która potwierdziłaby sprawstwo skazanego,
6. uwzględnieniu przy ocenie odpowiedzialności skazanego przede wszystkim okoliczności przemawiających na jego niekorzyść, przy jednoczesnym pominięciu niedających się rozstrzygnąć w tym względzie wątpliwości i nierozstrzygnięciu ich na korzyść skazanego;
7. obrazy art. 167 k.p.k., która miała wpływ na wynik sprawy, w tym przede wszystkim poprzez poczynienie błędnych ustaleń w sprawie, przejawiającą się w nieprzeprowadzeniu z urzędu dowodu z dokumentów zawierających się w aktach sprawy prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową w K. przeciwko pokrzywdzonej, a nadto całości dokumentów znajdujących w aktach sprawy III Nsm [...] - Sądu Rejonowego w K., zwłaszcza z protokołów rozpraw, podczas których doszło do przesłuchania świadków relacjonujących naganne, agresywne, wulgarne zachowania pokrzywdzonej względem skazanego, członków jego rodziny (w tym dzieci) oraz osób trzecich;
8. błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mającego istotny wpływ na jego treść i przejawiającego się w uznaniu, iż:
 1. materiał zgromadzony w przedmiotowej sprawie daje podstawy do przyjęcia, iż działanie skazanego D. M. wyczerpuje ustawowe znamiona przypisanego mu występkę znęcania się nad pokrzywdzoną M. C., w sytuacji gdy właściwa

analiza i ocena materiału dowodowego, dokonana przez pryzmat ustawowych znamion przestępstwa, wyklucza możliwość przypisania mu odpowiedzialności karnej (w tym z uwagi na wzajemność negatywnych i agresywnych zachowań ze strony skazanego i pokrzywdzonej),

2. materiał dowodowy potwierdza popełnienie przez skazanego przestępstwa wyczerpującego znamiona z art. 217 § 1 k.k. na szkodę córki X.Y..., podczas gdy brak jest podstaw do poczynienia takich ustaleń.

W konkluzji kasacji obrońca oskarżonego wniósł o uchylenie wyroków sądów obu instancji i uniewinnienie skazanego D. M. wobec oczywistej niesłuszności skazania lub przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację Prokurator Rejonowy w Krośnie Odrzańskim wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej. Stanowisko to podtrzymał obecny na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Krajowej.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja okazała się o tyle zasadna, że jej rozpoznanie musiało skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Zgodzić trzeba się ze skarżącym, gdy wskazuje na rażące naruszenie przepisów wskazanych w czterech pierwszych zarzutach kasacji, a więc tych przyjętych przez Sąd odwoławczy za podstawę rozstrzygnięć co do prowadzenia rozprawy apelacyjnej pod nieobecność oskarżonego oraz oddalenia wniosków dowodowych złożonych przez jego obrońcę – w apelacji i na rozprawie apelacyjnej. Charakter uchybień podniesionych w tych zarzutach sprawił, że ich stwierdzenie było wystarczające do wydania orzeczenia, a przedwczesnym byłoby rozważanie pozostałych postawionych w kasacji zarzutów.

Nie ulega wątpliwości, że art. 117 § 3a k.p.k. ma wprost zastosowanie w postępowaniu odwoławczym, jeśli tylko spełnione są wymienione w nim przesłanki. Stosuje się go w tym stadium postępowania sądowego niezależnie od przyczyny niestawiennictwa strony, a zatem i nieobecności oskarżonego, która została należycie usprawiedliwiona. Jak podkreśla się jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego, z możliwości prowadzenia na podstawie art. 117 § 3a k.p.k. rozprawy odwoławczej pod nieobecność oskarżonego a w obecności jego obrońcy należy

korzystać ostrożnie i rozważnie, gdyż przyjęte w nim rozwiązanie może prowadzić do kolizji z art. 42 ust. 2 Konstytucji oraz art. 6 EKPC. W sytuacji, gdy w apelacji zakresem zaskarżenia objęto cały wyrok i podniesiono zarzuty dotyczące ustaleń faktycznych w zakresie sprawstwa czynu, a także wówczas, gdy w apelacji złożono nowe wnioski dowodowe dotyczące prawidłowości ustaleń faktycznych, zastosowanie tego przepisu i przeprowadzenie rozprawy odwoławczej pod nieobecność oskarżonego, a w obecności jego obrońcy i następnie wydanie orzeczenia, co do zasady, będzie obarczone naruszeniem prawa do obrony w aspekcie obrony materialnej i prawa do rzetelnego procesu, chyba że sytuacja procesowa i zachowanie oskarżonego wskazuje na nadużycie prawa do obrony, a więc gdy w sprawie mamy do czynienia z obstrukcją procesową oskarżonego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2022 r., II KK 217/21, OSNK 2022, nr 9, poz. 34).

Przedstawione zapatrywanie prawne, które Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym kasację obrońcy D. M. podziela, znajduje pełne zastosowanie w niniejszej sprawie.

Prawdą jest, że rozprawa w dniu 14 kwietnia 2023 r. była już trzecią wyznaczoną przez Sąd odwoławczy rozprawą, na którą oskarżony nie stawiał się, usprawiedliwiając swoją nieobecność stanem zdrowia. Analiza akt sprawy nie daje jednak podstaw do przyjęcia, że podawane przez oskarżonego powody nieobecności i składane wnioski o odroczenie rozprawy były przejawem podejmowanych przez niego działań nakierowanych na bezpodstawne przedłużanie postępowania, które należałoby postrzegać w kategoriach obstrukcji procesowej. Za każdym razem niemożność uczestniczenia oskarżonego w rozprawie była przez niego potwierdzona odpowiednimi dokumentami, których rzetelności Sąd odwoławczy nie kwestionował, weryfikując ją opinią biegłego lekarza. Było tak również w przypadku rozprawy wyznaczonej w dniu 14 kwietnia 2023 r. Wniosek oskarżonego o odroczenie rozprawy w tym dniu został złożony z powołaniem się na zwolnienie lekarskie obejmujące okres od 11 marca do 30 kwietnia 2023 r. – z adnotacją, że chory powinien leżeć oraz zaświadczenie lekarza sądowego z dnia 11 kwietnia 2023 r., w którym stwierdzono, iż oskarżony nie może stawić się na rozprawę w dniu 14 kwietnia 2023 r.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić trzeba, że postąpienie Sądu odwoławczego, który na podstawie art. 117 § 3a k.p.k. nie uwzględnił wniosku oskarżonego o odroczenie rozprawy, skutkowało w realiach sprawy rażącym naruszeniem prawa do obrony w sensie materialnym, które mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

Mówiąc o realiach sprawy nie można przecież pominąć tego, że apelacja wywiedziona na korzyść oskarżonego kwestionowała w szerokim zakresie ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i to nie tylko w oparciu o sformułowane w niej zarzuty, ale również w ramach wniosków o uzupełnienie materiału dowodowego w postępowaniu odwoławczym, które przez Sąd odwoławczy nie zostały uwzględnione.

Nie jest rolą Sądu Najwyższego rozstrzyganie w postępowaniu kasacyjnym, czy przeprowadzenie tych dowodów miałoby istotny wpływ na dokonaną przez Sąd odwoławczy ocenę trafności zarzutów podniesionych w apelacji, lecz tego, czy pozostawienie tych dowodów poza polem kontroli instancyjnej było słuszne. Biorąc pod uwagę rodzaj dowodów wnioskowanych przez apelującego i okoliczności, które miały być nimi wykazane oraz przedstawione przez Sąd Okręgowy powody odstąpienia od uzupełnienia materiału dowodowego, nie można uznać, że w tym zakresie postępowanie Sądu Okręgowego było prawidłowe. Zauważyć przy tym trzeba, że stanowisko Sądu odwoławczego co do możliwości i potrzeby przeprowadzenia zawnioskowanych w apelacji dowodów nie jest konsekwentne. O ile bowiem oddalając wnioski dowodowe na rozprawie apelacyjnej w dniu 14 kwietnia 2023 r. Sąd odwoławczy, w odniesieniu do tych zawartych w apelacji, powołał się na niedopuszczalność przeprowadzenia wnioskowanych dowodów i nieprzydatność do stwierdzenia wskazywanych okoliczności, to w pisemnych motywach wyroku podkreślając brak możliwości przeprowadzenia wnioskowanych dowodów, zaznaczył jednocześnie, że ich przeprowadzenie było niecelowe, gdyż kwestia odpowiedzialności pokrzywdzonej za przestępstwo z art. 207 k.k. popełnione na szkodę małoletnich dzieci nie rzutuje na zakres odpowiedzialności oskarżonego.

Do przedstawionej przez Sąd odwoławczy argumentacji trzeba odnieść się krytycznie. Nie można zgodzić się z twierdzeniem o „nieprzydatności” dowodowej kopii dokumentów dołączonych do apelacji tylko z tego powodu, że nie zostały one uwierzytelnione przez organy, od których miały pochodzić. Wobec tego, że

przedmiotowe kopie dotyczyły dokumentów z akt sądowych nic nie stało na przeszkodzie dopuszczeniu dowodu z tych akt. Dołączone do apelacji kserokopie materiałów z tychże akt należało traktować jako element uzasadnienia wniosku dowodowego zawartego w apelacji i informację o dowodzie.

Podobnie należy ocenić uznanie za niedopuszczalne przeprowadzenie dowodu z dołączonych do apelacji kserokopii korespondencji SMS-owej pokrzywdzonej. Co najmniej przedwczesnym i cechującym się zbyt daleko idącym uproszczeniem było potraktowanie przez Sąd odwoławczy tych kserokopii wyłącznie w kategoriach dowodu w ścisłym tego słowa znaczeniu. Nie można było *a priori* wykluczyć dopuszczalności procesowego wykorzystania zawartych w nich treści czy też pozbawiać ich wartości dowodowej, zakładając niemożliwość sprawdzenia czy przedstawione kserokopie są odzwierciedleniem „oryginalnych” wiadomości, które nie były modyfikowane lub tworzone na potrzeby postępowania karnego, a ponadto są objęte tajemnicą korespondencji. Nie podjęto bowiem żadnej próby zweryfikowania słuszności takiego założenia, dając chociażby możliwość wypowiedzenia się w tych kwestiach oskarżonemu. Wbrew stanowisku Sądu odwoławczego, nie ma żadnych powodów, aby odmawiać oskarżonemu realizującemu prawo do obrony możliwości procesowego wykorzystania korespondencji prowadzonej przez siebie z pokrzywdzoną.

Trudno wreszcie zgodzić się z Sądem odwoławczym, że bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostawał fakt nieprawomocnego skazania pokrzywdzonej za przestępstwo z art. 207 k.k. popełnione na szkodę swoich małoletnich dzieci, który to fakt apelujący chciał wykazać złożonym odpisem wyroku. Oczywistym jest, że odpowiedzialność karna ma charakter indywidualny i sam tylko fakt ewentualnego ukarania pokrzywdzonej za wskazane przestępstwo nie może wyłączać ani pomniejszać odpowiedzialności oskarżonego za zarzucane mu czyny. Nie oznacza to jednak, że bez znaczenia dla oceny zasadności zarzutów apelacji i trafności dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych pozostają te okoliczności zachowania pokrzywdzonej, które mogły stanowić podstawę faktyczną uznania go za przestępstwo z art. 207 k.k. Przykładowo wystarczy tu zauważyć, że uznając zarzuty apelacji za niezasadne, Sąd odwoławczy stwierdził, że nie można mówić o jakimkolwiek braku przewagi oskarżonego nad pokrzywdzoną. Znosiła ona

bowiem zachowanie oskarżonego z tego powodu, że posiadali dwoje małoletnich dzieci, których dobro zawsze jest przedkładane na dobrem własnym. Nie negując możliwości przyjęcia takiej motywacji pokrzywdzonej, wydaje się, że w zestawieniu z kłócącymi się z tym okolicznościami mającymi świadczyć o znęcaniu się nad dziećmi, dokonanie takiego ustalenia wymaga szerszego spojrzenia na omawianą kwestię i rozważenia również tych okoliczności.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Najwyższy, nie przesądzając kierunku rozstrzygnięcia sprawy, uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd odwoławczy weźmie pod uwagę przedstawione wyżej powody uchylenia zaskarżonego wyroku i rozważy zarzuty oraz wnioski podniesione w apelacji, prowadząc kontrolę instancyjną w sposób zapewniających oskarżonemu możliwość realizacji prawa do obrony i uwzględniający całokształt materiału dowodowego.

[PGW]

[ał]